

ELŐFIZETÉSI ÁRAR:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására
 vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Hirdetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 15.

A kritikus nap után.

(—a.) A rettegett nap elmúlt minden izgalmával. Nagy bajt éppen nem okozott, valami nagy szenzációt nem hozott. Azonban elég bőséges tanulságot nyújt több szempontból.

A nemzetközi szociálisták felvonulása és magaviselete hangosan kiáltó intés a komoly államférfiakra, hogy hová vezet az, mikor hivatásukról megfélemedezett kormányzó államférfiak üszköt dobnak az anélkül is lázongó szenvedélyek közé.

Ezen a nevezetes napon nemcsak a nemzetközi szociálisták jelentek meg a magyar parlament előtt, hanem az anarchisták is. Ezek már a lámpavasat is emlegették és nemcsak a mágnásokat abczugolták, hanem a kuponvágókat bankárokat is. Nem csak a Marsaillest énekelték, hanem a Wacht am Rein-t, továbbá véres forradalmi indulókat és az anarchista nótákat.

Szépen érik a Kristóffyék vetése, de nem hisszük, hogy valami nagy gyönyörűsége telnék benne az excellentiás konkoly hintőknek. Mert feltételezzük róluk, hogy talán még sem így gondolták ők ezt.

Ők is, gyönyörűséges fegyvertársaik is okulhatnak belőle, hogy terrorizmustól nem ijedt meg a magyar parlament. Evvel az esztelen és veszedelmes fegyverrel sem a parlamentet nem sikerült beugratni, sem a függetlenségi pártot kettészakítani.

Másik örömdetes tanulsága ennek a sokáig emlékezetes napnak, hogy kiderült az a tény, hogy már a főváros utcáit sem dominálják kizárólag Kristóffyék segédcapatai a nemzetközi szociálisták. Ezek ellensúlyozására felvonultak a parlament elé az újjászervezett, nemzeti irányu szociálisták, a keresztény szociálisták, a fővárosi független polgárság, a környékbeli falvak népe és az egyetemi ifjuság. Az ilyen alkalmak kiáltoán mutatják, milyen kár, hogy a keresztény társadalom jobban nem istápolja a keresztény-szociális mozgalmat. Napról-napra látjuk, hogy a páholyok, a liga és más hasonló czélú szervezetek mily nagy áldozattal és fáradtsággal törekednek elveiknek propagandát csinálni a nemzetközi szociális-

ták közt, hogy alkalom adtán felhasználhassák őket faltörő kosnak, vagy hátvédnek. A magyar keresztény társadalom pedig érzékellen az ilyenek iránt, hagyományos kényelemszeretéből ki nem mozdul, sem áldozatot nem hoz, pedig ha máskor nem hát legalább ilyenkor láthatná, hogy a saját bőréről van szó.

Az utcai eseményekről a parlament mai tárgyalásaira áttérve, bár az ügyezető kormány lemondásának bejelentésén és a királyi kéziratral való elnapoláson kívül más érdemleges nem történt, azért a mai ülés kimagasló határköve a nemzeti küzdelemnek s jelentékenyen közelebb juttatta az országot a nemzeti követelések teljesedéséhez.

Az ügyezető kormány bukásának a válság szempontjából óriási hordereje van. Ha a mai gyűlésen nem is adhatta be a koalíció a kormány ellen a vádindítványt, kétség kívül ez volt a célja a királyi kéziratral való elnapolásnak — maga az a körülmény, hogy a Fejérváry-kormány minden kétségbeesett erőlködése dacára ily hamar megbukott, egyhamar lehetlenné tesz minden imparlamentáris kormányt.

Ugy látszik, nem is gondol erre a korona felkent viselője. Fejérváry a király megbízásából kijelentette, hogy ő Felsege még mindig táplálja a reményt, hogy az eléje terjesztendő program alapján a többségből szerezhessen kormányt. Erre vall az is, hogy ezuttal nem három hónapra napolták el a parlament gyűlését, hanem csak három hétre. Kétségkívül abban a reményben, hogy ezalatt sikerülni fog a koronának megegyezésre jutni a többséggel.

Vajha úgy lenne. A történetek után az abszolutisztikus izü ügyezető kormányzás s az általa teremtett türehtelen állapotok után, amelyek könnyen végzetessé válhatnak, egyre általánosabb a vágy a rend mielőbbi helyreállítása iránt. Evvel számolnia kell a koalíciónak is és akkor gyorsan megindul a kibontakozás az egész vonalon.

A rettegett nap szenzációs eseményeiről fővárosi tudósítónk a következőkben számol be:

A katonaság készenlétben.

Háromszáz lovasrendőr vonult fel az országház elé. A város minden része tömve van rendőrökkel.

Még az este Pozsonyból két gyalogezred érkezett a fővárosba; nyilvánvaló, hogy azért vezényelték ide, mert zavaroktól tartanak.

Az összes kaszárnyákban készenlétben állt a legénység.

Amint a munkások tizezrei marseille éneklése mellett felvonultak a képviselőházhoz, a köruton egyszerre csak a Wacht am Rein porosz indulót kezdték sokan énekelni, ami óriási feltűnést keltett. Kitént, hogy a német indulót porosz munkások énekeltek. Anarchisták is felbukkantak, akik a lámpavasat emlegették.

A szemléző közönségben óriási felháborodást keltett a német császári himnusz és az anarchista dalok éneklése.

A képviselőház előtti térségre igazolás nélkül senkit sem eresztettek.

Annyira ment ebben a tekintetben a rendőrség buzgalma, hogy még kocsin érkező országgyűlési képviselőket is feltartóztattak.

Szathmáry Mór országgyűlési képviselő felháborodva kiáltott a rendőrökre:

— Hát már képviselőket sem engednek a képviselőházba.

A reggeli órákban.

Aki a kora reggeli órákban végigment a főváros utcáin, mindenfelé, még a mellékutcákban is bizonyos ünnepi hangulat szállta meg. Olyan hatása volt az utca képeznek, mintha csakugyan valami nagy ünnepre készülének.

Sebesen haladt a tömeg. A vezetők, s a felvonulást rendezők ügyeltek arra, hogy e rend sehol se zavartassék meg. Különböző terek felé vezetett a cél egyelőre. Az egyes tereken a nagy zászlókat letették s megállt a tömeg, várván a jelt a tovább haladásra.

A szociálisták beváltották az ígértüket. Olyan óriási embertömeget vonultattak fel a parlamenti épület elé, amelyet Budapest együtt még sohasem látott!

A parlament előtti térre, ahol Rudnay Béla főkapitány vezetésével már jóval előbb 1200 gyalogos és 150 lovasrendőr állott fel, először a Hunyady-téren összegyűlt munkások érkeztek. A beláthatatlan végű menet a Báthory-utczából a Szabadság-térre kanyarodott, onnan a Honvéd-utczába fordult s azon át igyekeztek az Országház és a Kuria épületének bal szárnyai között vont kettős vaskordon mögé. Utánuk gyors egymásutánban a budafoki, kőbányai, erzsébetfalvai, soroksári és csepeli munkászenekarokkal az élükön megérkeztek a többi téren összegyűlt munkások is. Nyolcz óratól tizedfél óráig tartott a folytonos hullámlás.

A tömeg ekkor akkorára nőtt, hogy a vaskordonokat az országház balszárnya előtt is, a Szabadság-térre és a Báthory-utczába torkoló részen is előbbre kellett tolni.

Ülés előtt.

Tóth János országgyűlési képviselő, a képviselőház háznagya kilencedfél órakor lejött a

— A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre —

MITTEILER EDE

Nagyvárad,
 Fő-utca.
 (Uri Casinó-épület)
 TELEFON 520.

angol divatszabó-cség

■ Szövetek és bélések méterenkint nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetők be. ■

mely angol szövetekből a legújabb szabás szerint a legszebb kivitelben készít **férfi öltönyöket**, s minden e szakba vágó ruhaneműket. — **Női cecümök**, valódi angol SZÖVETEK nagy választékban.

térre, fölkereste Rudnay főkapitányt s körüljárta vele az egész óriási térséget. Valószínűleg az ő kérésére történt, hogy a főkapitány a szocialisták vezetőivel történt előzetes megállapodása dacára megengedte, hogy a néptömeg a földmívelésügyi minisztérium palotája előtti térséget is megszállja.

A rendőrségnek, amelynek a főntebb említett számú legénységen kívül valamennyi tisztviselője és csapat tisztje is kivonult, nem igen akadt dolga. A munkások nagyon nyugodtan viselkedtek. A rendőrség pedig óriási előkészületeket tett az eselleges zavargások elfojtására. A mellékutcákat, az Andrassy szobor környékét és a földmívelésügyi minisztérium palotája előtti részt egészen megszállták a gyalogos és lovasrendőrök. A parlament épületétől majdnem a Radetzky-kaszárnyáig 500—500 lépésnyi távolságban rendőrkürtösöket állítottak fel, hogy szükség esetén közvetítsék a kürtjeleket a Radetzky-kaszárnya udvarán készenlében lévő csapatokkal. A laktanya udvarán a 16. huszárezred két osztálya és a soproni 18. honvédegyalozred második zászlóalja várta a parancsokat.

Kilencz órától kezdve szakadatlanul robbantak a fogatok a képviselőház elé. Elsőnek Tóth János után Justh Gyula, a képviselőház elnöke érkezett. A miniszterek kapuján ment be a Házba. Utána néhány perc múlva Bolgár Ferencz, Mezőffy Béla, Kubik Béla, majd gróf Andrassy Gyula és gr. Batthyány Lajos hajtatnak a parlament épülete elé.

Az utóza ülés közben.

Egynegyed tizenegy óra tájban a vezérek a rendőrkordonon keresztül szétmentek a tér hét pontjára és egyértelmű megállapodással hirdették ki Justh elnök választását. Bokányi a tér közepén beszélt, a következőket mondván:

— Csak egy igazi hatalom van és ez a nép hatalma; beváltották ígéretüket, eljöttek a képviselőház elé, hogy demonstrálják ezt a hatalmat, amelylyel a milliók nevében a milliók részéről jogokat követelnek. Justh képviselőházi elnöknek átadták a nép kérését, ő kijelentette, hogy mint a képviselőház elnöke, a képviselőház nevében nem nyilatkozhatik, de átveszi a kérelmet és a Ház elé terjeszti, különben hivatkozik a maga álláspontjára, mely ismeretes és biztosíthatja a küldötteket, hogy a kérdés közmegegyezést keltő megoldást fog nyerni. Mi — nygmond Bokányi — a békének és kulturának vagyunk hűvei, bevárjuk az eredményt, ha ez nem lesz kielégítő, megnyugtató, a nép, mely most békésen jött el tüntetni az általános titkos választói jog mellett, az általános sztrájk fegyveréhez fog nyulni. Tehát várjunk, most pedig mindenki békésen, nyugodtan, rendben menjen el.

Egetverő éljenzés és a titkos választást éltető kiáltások hangzottak fel, a tér több részén elhelyezett zenekarok rázendítettek a Marsellaisere és ennek hangjai mellett lassanként megkezdődött a szétoszlás. Azonban órák hosszáig tartott, míg a rettenetes tömeg a keskeny utcákon át szétözönlött a városba. A rendőrkordont az ülés egész ideje alatt fentartották, mert a kíváncsiak nagy tömege megvárta az ülés végét.

A felvonuláshoz a mentők is kivonultak és dolguk is akadt. Többen a nagy melegben és zsufoltságban rosszul lettek, elájultak, a mentők azonban csakhamar magukhoz térítették őket.

A képviselőházban.

Olyan időben, amikor máskor még ki sem separték a képviselőházat, piros szőnyeges folyosókat, vig szivarfüst karikázott minden sarokból a czipra menyezet felé. A nyitott abla-

kokon a Marsellaise hangjait hozta be a szellő, rézduda recsegése, rekedt kiáltások, sok ezernyi ember nehéz sóhajta száll be a törvényhozó urak felé. A kép a képviselőház ablakából nem olyan impozáns, amilyennek várták. A nép be van szorítva a térre torkoló utcákba, amelyek előtt rendőrkordonok állják el az utat. Az ablakokba csak a zaj hallik föl, de népet alig látni.

A folyosók kilencz órára egészen tele vannak. Mindenünnen látszóvak szegeződnek ki az ablakon. A dunai oldal igen csinos s a köbölküti kerület küldöttsége, melyet Szemere Miklós, nagy nemzeti zászlós hajón hozott fel, kellemes feltűnést keltett a koalíció körében. A hangulat elég vidám, senkinek sem jut eszébe a küna feszező tömegtől félni.

Az első küldöttség.

Nyolcz óra felé már megjelent a nagy kapuk előtt az első deputáció. Mezőfi Vilmos vezette az újjászervezett szocialdemokraták küldöttségét, melyben ott volt Achim András szocialista képviselő is. Az ötven tisztes képű, jól öltözött elvtárs élén Mezőfi ezeket mondotta az elnöknek:

— Méltóságos urunk! Van szerencsém az újjászervezett szocialisták kérvényét átnyújtani, amely kérvényben az általános és titkos választói jog behozatalát kérjük. Mi nem fordulunk a nemzeti követelések ellen, de meg vagyunk győződve arról, hogy a nemzeti akarat csak akkor fog igazán megnyilvánulni, ha mindenkinek lesz szavazati joga.

Harsány éljen zugott fel, aztán Justh Gyula beszélt mély csöndben.

— A kérvényt átveszem s rendeltetési helyére juttatom. Én mint elnök nem nyílvánitom véleményemet, mert az elnöknek pártatlannak kell maradnia. Azonban a választási reformra vonatkozó véleményemet mindenki ismerheti . . .

A nemzetközies.

Három negyed kilencz órákor érkezett a második küldöttség. A nemzetközi szocialdemokraták ötven kiválasztott vitézét vezette Vészi József a képviselőház elnöke elé. Bemutatta a küldöttséget s kérte az elnököt, vegye át a kérvényüket s hallgassa meg a szónokukat.

Garami Ernő szólt ezután az elnökhöz. Justh Gyula elnök ugyanazt válaszolta, mint az előbbinek.

A képviselőház ülése.

Budapest, szept. 15.

Elnök: Justh Gyula.

Jegyzők: Hammersberg László, Szakáts Zoltán, Salamon Géza, Dedovics György.

Elnök az ülést fél 10 órákor megnyitja. (Zajos éljenzés.)

Kossuth bejön. (Hosszas éljenzés.)

Fejérváry Géza miniszterteráival bejön. (Zajos felkiáltások: Népcsalók! Szemétnép! Zajos derűtség.)

Elnök: Legelőször fölolvastatik a múlt ülésen felolvasott elnapoló kézirat. (Jegyző olvas.)

Uj elnapolás.

Fejérváry Géza: T. Képviselőház! Engedje meg a Ház, hogy a magam részéről rövid kijelentést tegyek. (Derűtség. Zaj.) Ezt felolvasva. Miután a kormánynak nem sikerült feladatát oly módon megoldani, hogy a végleges kormányt előkészítse, a kormány lemondását benyújtotta. (Zaj.) A király megbizta őket az ügyek ideiglenes vezetésével, elfogadva a lemondást.

A király még mindig reméli, hogy sikerül a többségnek az eléje terjesztendő program alapján kormányt alakítani. Azért, hogy idő legyen az erre vonatkozó tárgyalásokra, egy legkegyelmesebb királyi kéziratot nyújt át. (Viharos zaj. Kiáltások. Nevetés.)

Hammersberg László jegyző olvassa:

Kelt Bécsben, 1905. szeptember 14-én. Mi stb. . . kedvelt hűveinknek legkegyelmesebb üdvözlőnk. (Köszönjük!) Tudatjuk, hogy a magyar országgyűlés üléseit október 10-ig elnapoljuk . . . I. Ferencz József s. k., Fejérváry s. k. (Nagy zaj.)

A képviselőház vétője.

Kossuth Ferencz: Röviden szól a kézirat-hoz. A többség kifejezett álláspontja szerint a képviselőház nem kapott választ feliratára. Most, hogy újból törvénytelenül elnapolják a Házat, rövid határozati javaslatot terjeszt be, mely szerint tiltakozik a Ház az újabb elnapolás ellen s megújítja június 21-i határozatát. (Zajos éljenzés.)

Tisza beszél.

Tisza István: (Viharos zaj balról.) Nézete szerint, ha a miniszterelnök királyi kéziratot mutatott be, nincs helye határozatnak. Június 21 én sem volt. (Viharos zaj, ellentmondások.)

Elnök: A Ház határozata ellen ovásnak helye nincs. A képviselő ezt czélozta. (Derűtség jobbról. Viharos taps balról. Éljen Justh Gyula!)

Drakulics állva kiabál az elnöknek:

Justh rendr. utasítja. (Szavait nem lehet hallani.)

Drakulics folyton lármáz, balról iszonyu zaj támad. (Pinczér! Fizetni! Ki kell dobn!) (Zaj.)

Holló Lajos: Ugratni akar Drakulits! (Zaj.) Justh föl hívja Tiszát, tartsa magát a házszabályokhoz. (Éljenzés.)

Tisza István: Az ő meggyőződése az, hogy egy legkegyelmesebb királyi kézirat fölolvása után tárgyalni nem lehet. (Akkor üljön le! Zaj.) Ez nem zárja ki azt, hogy most észrevételeit meg ne tegye. (Szavazott a multkor.) Nem szavaztam.

Felkiáltások: Menjen lakájnak!

Tisza István: Kijelenti, hogy a tárgyalásban és a szavazásban most sem vesz részt. (Zaj. Derűtség.)

Fejérváry válasza.

Fejérváry Géza: Kossuth azt mondta, hogy a Ház a felíratra választ nem kapott. Ez nem áll. (Zaj.) A király háromszor homo regiust küldött. (Nagy zaj.) Továbbá ezen kormány kinevezésekor intézett a korona a nemzethez választ. Ez a leirat a nemzetnek is szólt. Kossuth indokolását nem fogadja el. Még kevésbé a határozati javaslatot. Ez az eljárás ellenkezik a magyar nemzet jellemével. (Nagy zaj.)

Az ellenzék.

Apponyi Albert gróf: Tisza felfogása ellenkezik az alkotmányos fölfogással és a gyakorlattal is. Szilágyi Dezső mikor elnök volt, ezt a fölfogást nem osztotta. A szóló elnöksége alatt is tárgyalás folyt a királyi kézirat fölolvása után összes alkotmányos biztosítékunk összeroskadnának, ha Tisza felfogását osztanánk. A háztól jogot nem lehet elvitatni, mert ez nyílt mód lenne az abszolútizmusnak. (Taps balról.) Nem fogadja el a miniszterelnök felfogását sem, hogy a magyar nemzet jellemével nem fér össze ez az eljárás. A magyar király felsége az alkotmányon nyugszik, nem olyan jogokon.

Lithion tartalmu!

Gyógyviz és üdítő ital.
Szénsavdús.
Könnyen emészthető!

A singléri

SZULTÁN-FORRÁS

Lithion tartalmu!

húgyoldó és húgyhajtó hatásu!

Szakorvosok előkelő betegek vesebajoknál, húgyhólyag-bántalmaknál, emésztési és légzési szervek hurutainál páratlan sikerrel alkalmazzák, illetve, ha sználják Magyarország legolcsóbb gyógy- és élvezeti vizeinek egyike. A SZULTÁN-forrás kútkézelősége: *Holénia Béla Eperjes* — Kapható Kádár János urnál Nagyvárad.

melyek az alkotmányt megtámadják. Nem szabad ferde loyaltásnak utat engedni. Nagyon helyes, hogy a miniszterelnök kezdte meg a vitát a király iránti hűségéből kifolyólag. (Derűtség. Taps.)

A miniszterelnök téved, ha a homo regiusokba és a kormányt kinevező kéziratokba választ lát. Nem a koalíció küldött feliratot, hanem a képviselőház. Nem követhetjük el azt a jogbitorlást, hogy a feliratra egy párt követelhesen választ. Mert a küldöttek csak a koalícióval tárgyaltak. Nem lehet a kormányt kinevező kéziratban sem választ látni, mert ez a képviselőháznak az alárendelése lenne. (Hosszas taps. Viharos éljenzés. Éljen Apponyi! Éljen Apponyi!)

A kormány kivonul

Fejérváry Géza: Mindjárt nem ugorhatott föl, hogy elszaladjon, mikor Kossuth felszólalt. (Zajos derűtség.) Apponyi tehát nagyon téved, ha azt hiszi, hogy ő érdemleges vitába bocsátkozott. (Zaj.) Ujra tiltakozik ezen eljárás ellen. (Zaj.)

Fejérváry társaival kivonul. (Óriási zaj.)

A szabadelvűpárt kivonulása.

Tisza István: Szavait magyarázza helyre. Nem mondta azt, hogy az elnapolás és felosztás tényét ki akarja vonni a parlamenti bírálat alól. (Zaj.) A bírálat megtehető anélkül, hogy a király személye megsértenék. Szóls csak az ellen tett kifogást, hogy itt határozatot hoznak. A praxis ez ellen szól. Még Polónyi is elismeri ezt. Ez ellen tiltakozik.

Tisza István után az egész szabadelvűpárt kivonul, (Viharos zaj.)

Fölkiáltások: Ki kell söpörni a padokat! (Zaj.)

Rakovszky.

Rakovszky István: Örül, hogy kitünt, hogy a szabadelvűpárt támogatja a kormányt. Régebbi országgyűlés kimondta Deák idejében, hogy törvénytelen elnapolásnak nem, csak az erőszaknak enged. Ha Deáknak ez volt a felfogása, miért nem szólhat a képviselőház a kéziratához. A loyaltásnak első feltétele megvédeni azt az alapot, a melyen a korona és a parlament állanak. Ebből az alaptól nem engedünk. Elfogadja Kossuth indítványát. (Helyeslés. Taps.)

Indítvány az együttmaradásra.

Mezőfy Vilmos azt látja, hogy benne vagyunk a nyílt abszolutizmusban. Szintén törvénytelennek tartja az elnapolást. Tessék kimondani, hogy a királyi kéziratot a Ház tudomásul nem veszi, hanem együtt marad. A szociáldemokraták nevében tiltakozik az ellen, hogy a kormány a szociáldemokraták tiszta (Zaj) vörös lobogóját beszennyezze.

Benedek János: Helyes!

Az új disszidensek

Nagy Ferencz: A multkor a határozatban nem vett részt, de aznap a szabadelvűpárt értekezletén szóló tiltakozott a törvénytelen elnapolás ellen. Most ismét itt egy törvénytelen elnapolás. Enyhíti a helyzetet, hogy az elnapolás rövid időre szól, ami azon intenzióra mutat, hogy ezt az időt tényleg tárgyalásokra fogják felhasználni. Azért helyesnek tartaná, hogy ne tiltakoznék a Ház. Ez különben csak czélszerűségi szempont, de ha már az indítvány megtéetett, ő kénytelen hozzájárulni. (Helyeslés balról.) Elfogadja azt a felfogást, hogy a királyi kéziratot bírálják. De Mezőfy javaslatát nem fogadja el. (Helyeslés.)

Polónyi Tisza ellen.

Polónyi Géza: Tisza István gróf beszédében reá hivatkozott s neki oly fölfogást tulajdonított, a mit ő sohasem vallott. Szilágyi idejébeli alelnökkel szemben követte azt az álláspontot hogy a Háznak határozatot lehet hozni. Az okos konzekvencia csak Mezőfyé. De hogy a Ház rágalomnak ki ne tétessék, nem óhajtja, hogy a Ház éljen ezzel a jogával. Hozzájárul Kossuth javaslatához.

A szavazás.

Elnök: Miután szólásra senki sincsen följegyezve, elrendeli a szavazást. Ha Kossuth indítványa elfogadatik Mezőfyé eszik.

Fölteszi a kérdést, mire Kossuth indítványát a tulnyomó többség eltogadja. Mezőfyé mellett csak *Mezőfy, Achim, Leitner, Madarász* és *Benedek* szavaztak.

Elnök kimondja a határozatot, hogy a Ház tiltakozik az elnapolás ellen és megújítja a jul. 21-en hozott határozatot. (Éljenzés.) Felhatalmazást kér az időközben szükségessé válható intézkedések megtételére. Majd indítványozza, hogy október 4-én, midőn a király nevenapja lesz . . .

Eitner Zsigmond: Október 6-án meg az aradiaké!

Elnök: . . . hatalmazza fel a Ház őt, hogy szerencsekívánatait az uralkodó elé juttassa. (Helyeslés.)

A következő ülés napirendjének megállapítása után az ülést

öt percze

a jegyzőkönyv elkészítése végett fölfüggeszti. Szünet után jegyző felolvassa a jegyzőkönyvet.

Elnök azt a kifogást teszi, hogy ő előbb indítványozta a királynak neve napján való üdvözlését, mint a következő ülés napirendjét. (Helyeslés.) Más észrevétel híján a jegyzőkönyvet hitelesítettnek jelenti ki s az ülést bezárja. (Fölkiáltások: Éljen az elnök!) Ülés vége 12 órakor.

Városi közgyűlés.

— Második nap. —

Nagyvárad város törvényhatósága tegnap délután folytatta szeptember havi közgyűlését. Az érdeklődés a városatyák részéről csupán számbelileg volt csekély. Tudniillik itt-ott ült egy városatyá, de felszólalás az volt bőven, ugyannyira, hogy a tárgysorozat hátralevő 21 pontjából fél hatra csak az első négyet tárgyalták le. Valósággal tengeri kigyót csináltak a buzgó városatyák, e tárgyakból s különösen a Szacs vay-utca járdájának elkészítése iránti kérelem tárgyalásától a közgyűlés annyira elkalandozott, hogy a tanács ellen. persze csak *Balogh Döme* részéről, holmi vádalahelyezés is röpködött a közgyűlési terem meglehetősen meleg levegőjében.

A közgyűlés második napja is belenyult a késő délutáni órákba, míg végre *Bordé Ferencz* főjegyző, elnök a két napi közgyűlés aktáit lezárhatta.

A közgyűlés tegnapi, napjáról a következő tudósításunk szól:

Tegnap is *Bordé Ferencz* főjegyző elnökölt. Jelen voltak:

Bozóky Béta, Fröhlich János, dr. Hoványi Géza, Mezey Mihály, dr. Várady Zsigmond, dr. Adorján Emil, dr. Altmann Jakab, Balogh Döme, dr. Berkovits Ferencz, Cser János, Fényes Manó, Déry János, dr. Halász Lajos, Mihelyi Adolf, Schwartz Izidor, Schütz Albert, Stern Herman, dr. Vucskics Gyula, Veisz Károly, Feldmann Izidor, Gábel Jakab, Löwenstein Zsigmond, Fleischacker Gyula, dr. Kurländer Ede, dr. Schweiger Ede, dr. Istvánffy István, Juricskay Barna, Komlóssy József. Lukács Ödön, Tóth Márton, Szántó Lajos, Kőszeghy József, Ragány János, Szűts Géza, Markovics Sámuel, Papolczy Ferencz.

Mindenekelőtt hitelesítették közgyűlés első napi tárgyalásáról felvett jegyzőkönyvet.

Ezután következett *Rosenberg* Izsó kérelme a várad-velencei parton cementgyárának kibővítésére kért közterület átengedése iránt. Erre nézve hozzászólás nélkül elfogadták a tanácsnak általunk már ismertetett javaslatát.

Ugyancsak a tanács előterjesztette javaslatát *Felinek* Ferencz műkertész által a honvédszár laktanyával szemben ipartelepének kibővítése céljából kért terület átadására nézve. A tanács indítványa úgy szól, hogy bérletre engedessék át a kért terület, de 12 év múlva felmondható legyen az épületnek a város tulajdonába bocsátása mellett.

E kérdésnél *Mihelyi Adolf* szóialt fel elő-

szőr. Hive az iparpártolásnak, s hajlandó a legmesszebb menő engedményeket tenni a bérleti idő meghosszabítása mellett. Például 20 évre engedessék át a kért területet, de képtelenségnek tartja, hogy 12 év múlva a város felmondhassa a bérletet s már ekkor átvénne a területen levő épületet.

Dr. Hoványi Géza nem fogadja el a tanács javaslatát. Hajlandó 20 évre a bérletet kötni, úgy hogy ez idő elteltével bérlet az épületet minden felmondás nélkül köteles a város tulajdonába átengedni.

Löwenstein Zsigmond csatlakozik *Hoványi* nyihoz.

Dr. Vucskics Gyula is iparpártolást lát e kérdésben. Ő 25 évre indítványozza a bérlet megkötését. Fejtegeti, hogy más város milyen uton nyújt módot a kertészipar fejlesztésére. Például állítja *Temesvárt* s azért is e város mily szépen gondozott parkokkal rendelkezik aránylag kevés költséggel. Mig *Nagyvárad* valóban szegény e tekintetben.

Dr. Kurländer Ede a tanácsi javaslat mellett szól.

Altmann Jakab és *dr. Halász Lajos* felszólalása után *Schütz Albert* azt hangoztatja, hogy adassék vissza az ügy a tanácsnak. Indítványát *dr. Vucskics Gyula* felszólalásából meríti. Szerinte *Nagyváradon* az illetékes városi hatóság vajmi keveset törődik a terek gondozásával a parkirozással s azért a *Jelinek* kérelmét a tanács együt vegye a tárgyalás alá a város tereinek rendezési kérdésével.

Bordé Ferencz elnök felteszi szavazásra az indítványokat.

A közgyűlés a *Schütz* halasztási indítványát mellőzte, ugyszintén a tanács javaslatát. *Altmann* javaslatát a végleges eladásra a közgyűlés elvetette.

Maradt tehát szavazásra két indítvány. *Hoványi*é, hogy 20 évre kötéssék a bérlet s ezen idő elteltével minden felmondás nélkül a bérlet területen emelt épület a város tulajdonába menjen át és *Mihelyi Adolf* — ki magáévá tette *Vucskics* indítványát — 25 évre kötni a bérletet s ennek leteltével a rajta levő épület eltávolítandó.

A közgyűlés *dr. Hoványi Géza* indítványát fogadta el.

A Szacs vay-utca járdája.

A Szacs vay-utca gyalogjárójának rendezése tudvalevőleg a tanács által úgy vétetett fel az általános kövezési programba, hogy lehetőleg ez évben a más utcákból hol aszfalt vagy más járdát csinálnak, kikerülő kövekkel látják el Szacs vay-utcát. Ez utcának egy része már kész is van. *Dr. Altmann Jakab* és társai indítványt adtak be, hogy ez év folyamán a Fő-utczáról kikerülő kövekkel föltétlenül rendeztesék a Szacs vay-utca. Időközben arra is nyertek az érdekelt háztulajdonosok és lakosok, hogy a Kossuth és Zöldfa-utczákról kikerülő kövek is a Szacs vay-utczára kerülnek, amennyiben ezek aszfalt járdát nyernének. E kérdés került tegnap a városatyák elé,

Dr. Altmann indítványát okolta meg. Utána *Schwartz Izidor* szóialt fel. Két indítvánnyal állott elő. Az egyik az, hogy a Fő-utca kövei a Szacs vay-utca rendezésére fordítottassék, másik pedig, hogy a főmérnök utasítottassék a Szacs vay-utczán már felhasznált, de rossz kövek kiszedésére s pótlására. Panaszkodik, hogy az ott letett kövek között nagyon sok rossz van. Ezzel az eljárással szerinte eléri a város azt, hogy a háztulajdonosok megtagadják a járdaköltséghez a hozzájárulást.

Weisz Károly is hangoztatja a kérvényezőket kivánságának jogosságát.

Dr. Halász Lajos hozzájárul *Schwartz* első indítványához, a másik indítványát a főmérnök véleményétől teszi függővé. Fejtegeti, hogy amennyiben a Fő-utczáról kikerült követ kap a Szacs vay-utca, melyet már megfizettek a polgárok, hozzájárulást e járdához nem szabad a városnak követelni. Egy rókáról két bört lenyuzni nem lehet.

Gábel Jakab után *Balogh Döme* szól. Szerinte nem szabad ócska követ elfogadni. Szacs vay-utca részére is cementjárdát köve-

tel. Támadja a tanácsot a kövezés végrehajtásában, önkényességgel vádolja s vádalahelyezést is emleget.

Bordé Ferencz szükségesnek tartja e váddal szemben kijelenteni, hogy a tanács mindenben a törvényhatóság utasításai nyomán jár el.

Köszeghy főmérnök is vitatja a tanács eljárásának helyességét és alapos felvilágosítást nyújtott az egész ügyről.

Balogh Döme újból felszólal, hogy neki joga van vádalahelyezési indítvánnyal előállni. Állásai igazolására felhozta, hogy a Schlauch-tér uttestét is rendezték, noha ez nem volt a törvényhatóság által elrendelve.

Dr. Vucskics Gyula megütközik azon a gondolaton is, hogy a kövezésen megspórolt összeget néhány utca csatornázására akarták fordítani. Beszélnek megtakarításról, holott a kövezés terén is mennyi a tenni való. Különbösen elfogadja a tanács javaslatát.

Dr. Halász Lajos Balogh Döme újabb felszólalásából úgy látja, hogy igaza van. Egyenesen kérdést intéz, hogy áll ez a dolog, t. i. a Schlauch-téri uttest kikövezése.

Dr. Berkovits Ferencz is azt hangoztatja, hogy a tanács terv nélkül hajtja végre a kövezést. Mellékutczákat burkoltat, holott másutt sokkal nagyobb szükség van rá.

Itt **dr. Hoványi** Gézának volt megjegyzése. Berkovits ugyanis a kövezésnél mellőzhető utczák közül példának a olasz-i Borz-utczát említette. Ebben Hoványi Olasz érdekeit látta sértve s erre reflektált.

Köszeghy főmérnök a Schlauch-tér kikövezésére nézve azt adja elő, hogy az a költségvetés keretén belül történt s így vitatja, hogy erre nem kellett külön közgyűlési engedély.

Balogh Döme indítványozta, hogy a Schlauch tér kikövezésére vonatkozó iratok a jövő közgyűlésen tárgyalassanak.

Ezzel a vitát elnöklő főjegyző bezárta s az indítványokat feltette szavazásra.

A közgyűlés **Altmann** Jakab javaslatát fogadta el.

A Fekete Sas bérlete.

Hillinger Lipót kérelme került ezután a közgyűlés elé, hogy a város engedjen a bérösszegeből tekintettel az üzlet pangására.

Dr. Kurländer Ede a bérleti idő hátralevő két évre évi 4000, **Weisz** Károly pedig 2000 korona leengedést javasol.

Dr. Hoványi Géza nincs ellene a kérelem teljesítésének, de a város anyagi érdekei szempontjából szükségesnek tartja, hogy kérelmező üzleti könyveiből bizonyítsa, hogy a mostani bérösszeg fizetésére képtelen. Résztvettek a vitában **Mezey Mihály**, **Stern Herman**, **dr. Halász Lajos**, **Mihelyi Adolf**, végre is a közgyűlés a kérelmet visszaadta a tanácsnak, hogy mivel a Sas újjáépítése úgy is küszöbön van, annak idején ezzel kapcsolatban álljon elő a javaslattal.

Fél hat volt már ekkor s alig lézengett városatyá a teremben s a tárgysorozat többi pontjain már csak úgy könnyedén siklottak keresztül.

Veni Sancte a jogakadémián.

Tegnap tartotta meg a kir. kath. jogakadémia a szokásos tanév-megnyitó ünnepélyt, egybekötte a Szentlélek segítségül hívásával.

Délelőtt fél tízkor mondotta a szent misét **dr. Némethy** Gyula akadémiai hitszónok a premonstreiek templomában a tanári kar és az egész ifjuság jelenlétében. Innen a jogakadémia dísztermébe vonultak.

Az akadémiaán kívül állók közül az idén kevesebben voltak jelen a megnyitó ünnepélyben, mint egyébkor. Ott voltak: **Fetser** Antal és **dr. Karsch** Lollion kanonok, **dr. Imrik** Péter táblabíró, **dr. Mártonffy** Bogdán és **dr. Krüger** Aladár ügyvédek.

Dr. Bozóky Alajos a következő lendületes, magvas beszédet tartotta:

Mélyen tisztelt Tanári Kar!

Szeretett Akadémiai Ifjuság!

Legyenek üdvözölve! Tárt karokkal fogadja Önöket Alma Materünk, nem csupán komoly tanítóként, hanem egyszersmind szerető anyaként is. Családias a mi kölcsönös viszonyunk, mert szeretet és nem önzés annak az alapja. Rajta leszünk, hogy ezentul is ilyen maradjon. Minek is térnénk le a kipróbált utunkról, a mikor már tapasztalásból tudjuk, hogy az célhoz vezet, holott ugyanezt egyáltalában nem mondhatjuk azokról az új ösvényekről, melyekre, hogy reálépjünk, az utóbbi években oly annyira nógatnak, mivelhogy ezeken sokkal gyorsabban és biztosabban juthatni el az általános emberi boldogsághoz (!)

Önök ifju barátaim! abban a reményben keresték föl a tudományok eme csarnokát, hogy itt mindazt föllelik, a mire szükségük van, hogy komolyan foghassanak majd hozzá életfeladataik megoldásához. Nekünk tanárainknak pedig gondunk lesz rá, hogy ebben a reményökben ne csalatkozzanak, de azonfölül arra is, hogy a midőn ettől a felsőbb tanítéztől bucsut mondanak, kellően felvértezve léphessenek ki a porondra.

Nehéz időköt élünk! Társadalmunkat forró láz gyötri. Közéletünk szálai össze-vissza vannak kuszálva. Az emberek mintha félnének az egymással való érintkezéstől. A talaj mintha süppedne lábunk alatt. A munka mintha nélkülöznél a szükséges támasztékot, a törvényes intézményekbe vetett bizalmat. Az életért folytatott mindennapi küzdelem, mintha valami nagy fordulatot várna. Szóval kizökkentünk a rendes kerékvágásból. Ereszkük, hogy ezek a mai állapotok tarthatlanok és hogy rajtok valamiképen segíteni kell, de hiányzik még bennünk a kellő tetterő, hogy bajainkat, melyekbe lépten-nyomon belebotlunk, gyökeresen meggyógyítani próbáljuk.

És épp ilyen válságos időkbe esik Önöknek akadémiai kurzusa. Még nem pattant le Önökről ifju koruk zománca, voltaképen még rá sem léptek önválasztotta életpályákra és már is szemben találják magukat ilyen zűrzavarral. Kétszeres szükségük van tehát igazán önzetlen mentorokra, kiknek utmutatása mellett a szirteket kikerülve a biztos révbé evezhessenek.

Hallgassák meg tehát rövid intelmeimet, a melyekkel az új tanévünket inaugurálni kívánom:

A legkomolyabb meggyőződéseim alapján állítom és hirdetem, hogy a jelen bajaink okát túlyomó részben a *hazaszeretet csökkenésében* és azokban a törekvésekben kell keresnünk, melyek a hazaszeretet csökkenését köztünk részint előidéztek, részint előmozdítják. Idáig a magyar hires volt önzetlen hazaszeretetről, melyet benne az elmúlt idők hagyományai ébresztettek, gondosan ápoltak és a századok viszontagságai daczára fentartottak. Még a legádázabb pártviszályok sem voltak soha képesek kebeléből a hazaszeretet fennen lobogó lángját kioltani, sőt a midőn a hazát veszély fenyegette, legott elnémult minden pártszenvédély és az egész nemzetet egyetlen vágy lelkesítette: elhárítani a hazáról a veszedelmet! Semmisen egyesítette és fűzte egymáshoz szorosabban a lelkeket, mint a hazaszeretet. A hazának áldozta fel mindenkor a magyar életét, szabadságát, vagyonát, minden szellemi tehetségét. Értéke csak annak volt előtte, a mi bizonyos vonatkozásban állott a hazához. Ámbár nemzedék nemzedékre következik, a hazának változatlanul kell maradnia, a késő unokáknak nem szabad az ősök vérén szerzett hazát elveszteniük vagy bármit is elkövetniük, a mi által a hazát koczára tennék. Nem érdemi meg, hogy köztünk éljen, a ki nem a haza felvirulását óhajtja és ahhoz maga is hozzá nem járul! Hiszen koszosur költünk az egész nemzet közérzését fejezte ki, midőn lelkesültségében fölkiáltott:

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely,
Aldjon vagy verjen a sors keze,
Itt élned-hallnod kell!

Hazaszeretetünk tiltja, hogy bármely kedvező vagy mostoha sorsunk miatt magát a hazát földadjuk, elhagyjuk, eláruljuk. Gyökerünk a szülőföldünkben, életünk sorsa a haza sorsához van kötve. A hazaszeretet a mi vezércsillagunk, ez irányítja lépteinket, összes munkálkodásunkat, érzelmeinket, cselekedeteinket, mindent, a mit teszünk, a hazáért tesszük, a hazaszeretetről meritjük erőnk, melyet megint csak a szeretett haza boldogítására fordítunk és minél nehezebb és számosabbak küzdelmeink, melyeket a hazáért magunkra kell vállalnunk és végig küzdenünk, annál drágább, annál édeesebb, annál megbecsülhetetlenebb nekünk a haza.

Nevezék bár ezt a röviden vázolt hazaszeretetet monopoliumnak, (már a kifejezés is eléggé jellemző), a hazaszeretetről nem engedünk lealkudni semmit a hazaszeretet egyetlen szóval kifejezi a mi egész programunkat is a hazaszeretet fuvalmának kell átlengetnie, tudományunknak is a hazát kell szolgálnia, mert ha nem szolgál neki, hanem ép ellenkezőleg alapjait megingatja, akkor föltétlenül káros, mert nem megszüldítésére törekszik, hanem szétbontatására spekulál. Ezt korántsem egyéni nézetem, hanem minden hazafiasan gondolkodó embernek meggyőződése nem csak nálunk, hanem a külföldön is.

Ime egy kiváló tudósunk, **Beöthy** Zsolt, budapesti t-egyetemi tanár, ép a közelmúlt napokban kárhóztatta az országos középiskolai Tanáregyesületnek Pécsen tartott ideai nagygyűlésén azt az irányzatot és hevességet, melylyel nem régen a Társadalomtudományi Társaság kebelében az «*életre nevelés*» jelszava alatt illették oktatásunknak éppen azokat a mozzanatait, melyekben nemzeti jellem és jelentősége jut kifejezésre, mintha idéig nem az életre neveltük volna az ifjuságot. A történelemnek ethikai nevelő értékére is bizalmatlanul, sőt ellenérzéssel tekintenek, ugymond (a reformunk), holott az oktatásnak éppen történeti szelleme az, mely általában véve a műveltség komolyságától ép oly elválaszthatatlan, mint nemzeti jelentőségétől. Pedig az ellenkező fel fogás és szellem *aligha nevelhet olyan magyar nemzedéket, melynek műveltsége ne csak egyéni boldogulásának alapjául szolgálhasson, hanem biztos zálogául a nemzeti boldogulásnak* és az erre irányuló közös munkának.* Nekik a történelem haszontalan lim-lom, melynek tanítási ideje alatt az ifjuság sokkal hasznosabb dolgokat olvashatna (!)

Ki hallott valaha olyat, hogy az új irány előharczói a hazafiságot föltételhez kötik, mondván, hogy ők is szeretik a hazát, ha ez nekik munkát és jóllétet biztosít, ellenkező esetben semmi sem köti őket a hazához! Tehát ubi bene, ibi patria! Az utilitarismus elve a legvisszataszítóbb formában.

Hát akkor menjenek ezek az emberek hazaszeretetet tanulni a lappokhoz és eszkimokhoz, kik a legmostohább éghajlati viszonyok daczára is ragaszkodnak a hazájukhoz. Avagy a hazaszeretet sem lenne egyéb merő üzletnél? Hogyan számítsa a haza az ilyen gondolkozású fiai, vagy polgárai összefeloldozására? Hiszen ezek sem nem fiai, sem nem polgárai, mert absolute semmiféle fogékonyaságuk sincs azon erkölcsi tulajdonok iránt sem, amelyek a hazaszereteten bennfoglaltatnak, nekik nemcsak hogy hazájuk nincs, hanem Istenök sincs, vallásuk sincs, felebaráti szeretetök sincs, egyedül az önzés (s ebből nem is csinálnak titkot) az a mozgató erő, mely őket hajtja, mint az oktalan állatot, mely, ha a fűvet az egyik helyen lerágta, odább megy más legelőt keresni.

Franciaországban a haladók merészsége már annyira ment, hogy egyik képviselőjük a parlamentben nyíltan hirdette, hogy mivel ők

* Budapesti Hírlap 1905. évi 182. sz.

hazátlanok, s így semmi sem köti őket Franciaországhoz, egy esetleges háborúban, amelyben Franciaország megtámadtatná, megtagadnák a katonai szolgálatot. Ezek tehát még inkább érdemlik megvetésünket, mint akikről a mi hallhatatlan Petőfink igaz, hogy nagyon válságos időben monda:

Sehonnai bitang ember,
Aki, ha kell, halni nem mer,
Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete!

De már Franciaországban is tudatára ébrednek annak, hogy a *nemzetköziség* terjesztése gátat kell vetni, jóllehet, épp onnét indult ki ez az immár vészhozóvá fajult mozgalom. Tudósok és írók, államférfiak és művészek örül állanak az iskola ajtajában, hogy megakadályozzák a nemzetköziségnek a fogékony ifju lélekbe való behatolását, vagy ha ez itt-ott már megtörtént volna, lángoló pallossal onnan ismét kiűzzék. Nem régen *Lavisse* Ernő, a nagy tudós, a fővárosból lerándult a vidékre Eonvion-en Thiérarche szülővároskájába, hogy jelen legyen a községi iskola tanév berekesztő ünnepélyén s ez alkalommal egy ragyogó beszédet intézett a gyermekekhez a hazaszeretetről: A hazát szolgálni annyi, mint az emberiséget szolgálni azon a helyen, hova születésünk rendelt. S ha úgy érezték saját hazátok iránt, akkor tisztelni fogjátok mások hazáját is. És szeretni fogjátok hazátokat, ha másként is, de nem kevésbé, mint őszeitek: ösztönszerűleg, de észszel is. Természetes érzésünk ébren tartja bennünk a kegyeletet apáink iránt, anélkül, hogy vakon utánozzuk őket. Azt mondhatnátok, merő véletlen, hogy francziának születtem, ép úgy születtem volna Angliában, Német, vagy Oroszországban, embernek születtem elsőtül s az emberiséghez akarok tartozni. De én erre azt felelem: *emberiség*? az nincs, az csak egy nagy és szép eszme, de nem való dolog. Hogy cselekedhettek, helyhez vagytok kötve. *Nem szolgálhattok az emberiségnek másképp, csak a haza közvetítésével!* Nyugodtan szerethetitek a hazát s többre tarthatjátok minden másnál, mert erős és igazságos, mert demokratikus törvényei mindenkit emberméltóságra emelnek. Legyen is erős a szabadság által, maradjon hajthatatlan a haladás útján, tisztelje mindkinek vallásos meggyőződését és legyen mindnyájunk közös kincse. Legyen erős fegyvereiben, hogy biztosíthassa polgári békéjét. S az idők végtelenében is lobogjon büszkén a franczia zászló egy szabad és mások szabadságát tisztelő nép szent simboluma.*

Brüsszelben is ép a minap az interparlamentáris konferencián élénken kiemelték a hazaszeretetet Belgium függetlenségi kivívásának 75. évfordulója alkalmából.

A német császár nem mulaszt el egyetlen alkalmat sem, a hol a nemzetét hazaszeretetre buzdíthatja és fejedelmi szózatának van is nagy hatása.

Tehát ne engedjék magokat ifju barátim már az anyatejjel magokba szívott hazaszeretettől új teoriák által eltántorítottatni, ne adjanak hitelt azoknak, akik azt hirdetik, hogy a mi alkotmányunk, ami intézményeink, ami törvényeink, ami egész társadalmunk idejüket múlták és gyökeres reformra szorulnak a nemzetköziség: szellemében. Mert ez a nemzetköziség agyrem, utópia, elérhetetlen, de szerencsére teljesen fölösleges ábránd.

Maradjunk csak hazánkat önfeláldozással szerető magyarok, kik össze tudjuk egyeztetni a kulturális haladás *igazi* követelményeit a mi nemzeti sajátosságainkkal, de soha sem fogjuk magunkat odáig ragadtatni, hogy egy-egy állítólagos *vivmány* kedvéért megtagadjuk a mi hazánkat. Nem vagyunk és nem is akarunk kozmopoliták lenni, de azért a mi lobogónkon is a haladás jelszava áll, értve alatta a mi magyarságunkkal összeforrott haladást, mert csak így óvhatjuk és menthetjük meg nemzeti létünket. Gáncs nem érhet ezért bennünket, csak dicséret, sőt erre sem tartunk számot, ha cse-

rébe magyarságunk megtagadását követelik mitőlünk.

Ugy hiszem, hogy sikerült önöket, ifju barátaim! meggyőzni arról, hogy minden közéleti tevékenységünknek a hazaszeretetből kell kiindulnia s ugyanoda visszavezetnie. Tanulniok, magokat kiművelniök is hazaszeretetből kell önöknek. De a hazaszeretet jobban, mint bármi más tekintet, kitaratása is buzdítja önöket, mert az a tudat, hogy maholnap magok is a hazának, a közügynek fognak tudásukkal és ismereteikkel szolgálni, mindenkép lélekemelő s a mellett folytonos is, nem engedi önöket ellankadni, hanem egyre ösztökéli, hogy a becsvágyunknak megfelelő czélt valóban is elérhessék.

A jó hazafi, ki a hazaszeretetet nemcsak üres szólamként hordja ajkain, hanem a kinek ugyszólván egész lelkét áthatja a hazaszeretet, egyszersmind tisztelni, megbecsülni és gyakorolni fogja mindazokat az erőnyeket, a melyek a hazafiságtól elváthatatlanok, névszerint a törvények iránti rendületlen tiszteletet, a szívébe oltott vallás-erkölcsi érzületet; a tántoríthatatlan hűséget koronás királya iránt, a feltétlen igazságot ugy önmagával, mint másokkal szemben a méltányosságot és meleg részvétet a sorsüldözött szerencsétlen embertársai iránt és gondosan kerülni fogja mindazt, a mi a közműveltséggel, a kifogástalan korrekt magatartással összeegyeztethetetlen.

Ezen sokoldalú egyéni és társadalmi kötelességek pontos és lelkiismeretes teljesítését fokozottabb mértékben kell, hogy megmutassák éppen a jogászok, a kiknek élethivatása a nemzet szükségleteinek a haladott korszellemhez képest alkotandó törvények és jogszabályok által való kielégítése, már meglévő kulturális intézményeink korszerű fejlesztése és mindenképp föltölt a békés együttélést biztosító társadalmi rend fentartása által. Ujjonnan felmerülő eszmék, ha azok valóban üdvöseknek mutatkoznak, csakis törvényes eszközökkel valószínűsítandók meg, az erőszakot jogász nem pártolhatja, nem tanácsolhatja. alkalmazásához sem közreműködését, sem beleegyezését nem adhatja, a nélkül, hogy legott meg nem szünnék jogász lenni. Azt a morális erőt, melyet a törvényes alaphoz való föltétlen ragaszkodás a jogásznak kölcsönöz, semmi szin alatt sem lehet neki feladnia, akármilyen szerepben találják őt azok a körülmények, melyek őt erre nógatják, mert abban a perczen a jogbiztonságot, a mely pedig az állam elsőrendű feladata, a jogbizonytalanság váltaná fel. Még maga az államhatalom sem követhet el semmiféle nyilvánvaló törvényteleniséget, mert erre nincs felhatalmazva.

Ezeknek az igazságoknak megismerése a legközelebbi czélja akadémiai tanulmányainknak, melyek az összes jog- és államtudományokra kiterjednek. Meg fognak itt ismerkedni a joggal, de a politikával is, látni fogják a kétféle tudomány közötti kardinális különbséget, ki fog önök előtt bontakozni az állami szervezet és csak azután lesz önöknek fogalmuk a jogász hivatásáról.

Biztosítom önöket, hogy a tanítás, melyben itt részesülnek, a tudomány színvonalán fog állani, tehát nyugodt lélekkel követhetik útmutatásainkat. Ne tartsanak holmi sötét reakcióztól, a melylyel bizonyos oldalról önöket megijeszítik. rövidesen saját maguk meg fognak arról győződni, hogy mindaz csak vaklárma volt. De persze ez csak akkor fog bekövetkezni, ha már birtokában lesznek azoknak az ismereteknek, melyek nélkül az önálló bírálat lehetősége ki van zárva.

Fel tehát a munkára, fogjanak hozzá serényen, használják fel lelkiismeretesen a kiképeztetésükre szánt időt, szerezzenek maguknak minél alaposabb tudományos ismereteket, hogy annak idején a mi magyar hazánk felvirágoztatásán minél sikeresebben dolgozhassanak!

És ezzel az 1905—1906. tanévet megnyitom.

A hallgatóság az igazgató beszédét feszült figyelemmel hallgatta s végül zajosan megéljenezte, utánna dr. *Mártonffy* Marcell

tanár olvasta fel nagy készütségre valló alapos tanulmányát a kereskedelmi jog különválásáról. A hallgatóság ezt a tanulmányt is nagy tetszéssel fogadta.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Szept. 16—17. Lóverseny.

Szept. 23—25. Lövészegylet tennisz-versenye.

Szept. 24. Újgő versenyek a nagyváradi gyepen.

Égő gyártelep.

— Nagy tűz a Katonavároson. —

(Saját tudósításunk.)

Tegnap este hét óra után *Moskovitz* Mór és fia kolozsvári-utcai szesz- és élesztőfinomító gyárában tűz ütött ki, amely csakhamar ijesztő mérvet öltött. A tűz, amennyire eddig megállapítható, valószínűleg a négyszög alakú épülettömb fő részében, az utcai fronton levő gépházban támadt ismeretlen okból. A sok gyúlékony anyag, amely a gyárban mindenütt össze volt halmozva, ebben a rekkenő szárazságban félelmes gyorsasággal borult lángokba, amelyek messze ellátszó sárgás-piros foltot festettek az égboltozatra.

Az épület, főként azonban a sok földolgozásra váró nyers növényi anyag sajátosog sisztergással égett, a sok szesz hatalmas kékeszöld sávokban párolgott a levegőbe a finomító csöveken keresztül, időközönként gyöngébb robbanások hallatszottak, egy-egy elégett kisebb épületrész nagy robajjal levált, a megszenesedett gerendák lezuhantak, az élesztő forró lávaként ömlött lefelé az emeletekről.

Félelmes sziporkaeső hullott a környéknek még távolabb eső házaira is. Valóságos Isten csodája, hogy kárt nem tett bennük. Igen nagy veszélyben forgott a lövöztelenül szomszédos katonavárosi apáczaárda, amelynek bennlakó leány növendékeit a gondos nővérek a tűz keletkezése után nyomban átvitték a Teleky-utcai Immaculata zárdába s itt helyezték őket biztonságba. Nagy pánik keletkezett arra az eshetőségre is, hogy a tűz a gyártelepnek azt a részét sem fogja megkímélni, amelyben sok benzin és egyéb robbanó anyagok vannak elhelyezve. Ennek a katasztrófának kiszámíthatatlan következményei lehetnek volna az egész városrésze. Valóban hajmeresztő játék volt ez óriási tömegek halálával.

Az oltási és mentési munkálatok ebben a két irányban haladtak. A lángban álló épületrész megmentéséről szó sem lehetett. A tüzet lokalizálták. Azt az épületrészt, a hol a temérdek robbanó anyag volt felhalmozva, állandóan fecskendezték, ugyszintén az apáczaárda házat. A közönséget pedig távol tartották a tüztől. A kazánházban is kieresztették a gőzt a kazánból. Még a villamos áramot is elzárták úgy, hogy a lámpák semmi fényt sem adhattak. Az istállókból 225 darab szarvasmarhát hajtottak el biztos helyre. A további veszedelemnek így a Mezey Mihály főparancsnok vezetése alatt teljes létszámban kivonult tűzoltóság, valamint a katonaság elejét vette, maga a tűz azonban még éjfélkor sem aludt ki s talán csak reggel felé sikerül majd tökéletesen elhamvasztani.

Pár év alatt ez már a harmadik veszélyes tüzeset a Moskovits-telepen.

* Budapesti Hirlap 1905. évi 228. sz.

* **Személyi hírek.** Gróf *Batthyány* Gábor, *Beöthy* Pál, gróf *Tisza* István és gróf *Csekonics* Gyula városunkban időznek s résztvesznek a löversenyen.

* **Bucusz Mezőkeresztesen.** Holnap vasárnap a közeli Mezőkeresztes községben melynek temploma a szent kereszt tiszteletére épült templombucus lesz. A nagymisést ez alkalomból *Grócz* Béla prépost-kanonok fogja végezni a keresztesi római katolikus templomban, s ugyancsak ő fogja az egyházi szent beszédet is mondani. A bucsun a környékből s Nagyváradról is többen vesznek részt papok s hívek.

* **Az új Fekete Sas tervének bírálói.** A Fekete Sas-szálloda újra építésének kérdése most már annyira előrehaladt, hogy most már a terveket felülbíráló bizottságot is meg kellett alakítani. Erre vonatkozólag *Bordé* Ferencz főjegyző, polgármesterhelyettes a következő hirdetményt teszi közzé:

Nagyvárad thj. város tulajdonát képező „Fekete Sas” szálló újjáépítése érdekében szükséges tervek elkészítése tárgyában Nagyváradi város törvényhatósági bizottságának 1904. évi 120—4313 kgy. sz. a. hozott határozata alapján a folyó évi márczius hóban kibocsátott pályázati feltételek utolsó pontja értelmében ezenel közhírré teszem, hogy a pályatervek felülbíráására hivatott bizottság a következőleg alakított meg:

Elnök: *Rimler* Károly polgármester, tagok: Nagyváradi város hatósága részéről: *Komlóssy* József gazdasági tanácsnok és *Köszeghy* József városi főmérnök. A magyar mérnök és építész egyesület részéről: *Gerster* Kálmán és *Schulek* János társulati tagok, a magyar építő művészek szövetsége részéről: *Hültl* Dezső és *Körössy* A. Kálmán építészek. Nagyváradi, 1905. szeptember 15. *Bordé* Ferencz polgármesterhelyettes.

* **Közgyűlés és estély a legényegyletben.** A katolikus legényegylet holnap, vasárnap délelőtt 11 órakor tartja meg közgyűlését saját helyiségében. A közgyűlésnek a szokásos tárgysorozatán kívül az együletet mélyen érintő pont is fog szerepelni, az igazgató személyében történt változás. *Pálffy* Béla most már gyomai plébános utolszor szerepel vasárnap az egyület közgyűlésén mint igazgató s leteszi tisztelet, melyet oly híven, odaadással töltött be. A bucsu folytatódni fog este a háziestélyen, melyet *Pálffy* Béla tiszteletére rendez az egyület.

* **Liptóvármegye politikai átirata.** Liptóvármegye a jelen sulyos politikai helyzetből való kibontakozás érdekében feliratot intézett a képviselőházhoz s azt pártolás és hasonlított felirat intézése céljából tegnap megküldötte Nagyváradi város törvényhatóságának is. A feliratban az „intő szöveg” dacára is fenntartja a passzív rezisztenciát, s kéri a képviselőházat, hogy a nemzeti követelmények lehető érvényre jutása mellett állítsa vissza a törvényhozás összes tényezőinek egyetértő üdvös munkásságát s a koalíció vegye át a kormányt. A felirat s a hozzáfűzött kérelem a jövő havi közgyűlés tárgysorozatát fogja gazdagítani, ha ugyan addig tárgyalanná nem válik.

* **Ég a Wolfi erdő.** A nagy szárazság mely az egész nyáron tartott, meghozza a maga szomorú utókövetkezményeit. Ég a Wolfi erdő ez a hír járt tegnap délutáni órákban szájról szájra.

A tűz a déli órákban keletkezett. Valószínű, hogy az erdőn át vezető vasuti töltésen elhaladó valamelyik vonat szikráival lángra lobbantotta a töltés melletti száraz füveket. A tűz rohamosan terjedt a lapályos területen az apró eserde és bokor csakhamar lángban állott fél két órakor már oly mérvet öltött a pusztító elem, hogy a városi tűzoltóság egy különítménye is kivonult a tűz színhelyére. A

tűzoltók egy hordó vizet is vittek magukkal azonban a hordó utközben véletlenül felborult és eltört, így aztán az egynehány emberből álló tűzoltóság a lángtengerben álló erdőt inkább nézni volt kénytelen, mint oltani képes. A csekély számú tűzoltókhoz csatlakozott, nézés és csodálkozás tekintetében az a négy szál katona is akiket az ezrekbe került Wolfi erdőbeli lőtér megőrzésére tartogat kint a katonai hatóság. A tűz borzasztó gyorsasággal terjedt már 5 órakor 30 holdnál nagyobb területe égett le az erdőnek. Csodálatos hogy a katona, hatóság még most sem akart intézkedni a tűz tovább terjedésének megakadályozásában. Végre is Nagyváradi város helyettes polgármestere kereste meg a katonai állomásparancsnokságot hogy megfelelő számú katonaságot, rendeljen ki a teljesen vízhiányban szenvedő tájra, és hogy a katonaság ásókkal, kapákkal, villákkal legyen ellátva. A megkeresésre csakhamar kivonult a katonaság azonban a pusztító elemet a késő esti órákban sem tudták elfojtani.

* **Jótekonyság.** Az orth. izr. hitközség tegnap 75 koronát juttatott a polgármesteri hivatalhoz, hogy *Spitzer* Sámuel házasságának féléves évfordulója alkalmából abból 50 koronát 17-én tíz elszegényedett aggyastyán között elosztassék, 25 korona pedig a városi árvalház javára fordíttassék.

* **Szünetel a villamos mű.** No ne tessék megijedni, nem örökre csak vasárnap azaz a. hó 17-én délelőtt 9 órától délután 2 óráig leszünk villanytény nélkül, de hiszen ennyit ellehet túrnunk, vasárnap is lesz meg aztán előre láthatólag jó meleg is lesz, tehát nélkülözhetjük arra a pár órára azt a drága áramot. A villamos műveknél ugyanis kazán szerelési munkálatok lesznek és ezért nem szolgáltatathat vasárnap egy pár órája alatt áramot a telep.

* **Tolvaj gyermek.** *Szabó* Istvánné Rét utca 20 sz. a. lakásába ma reggel bemászott saját fia *Károly* egy *Szabó* József nevű cimborájával és az asszonynak 16 kor. értékű báránnyel és kabátját elemelték. A két csirkefogó Ösibe ment a zsákmányával, és ott *Karácsony* János béresgazdának kínálták eladásra. Mikor azután *Karácsony* kérdőre fogta a két rongyos alakot, az közül az egyik megszaladt, *Szabó* Károlyt azonban *Karácsony* lefűlelte a lopott kabáttal együtt. Telefon hívására *Dienes* István rendőrelőőr behozta ezután a tolvajt báránnyel és kabáttal együtt. Lezárták.

* **Elbocsátott nagyváradai magyar állampolgárok.** Ha elvágjuk a szive tőlünk, hát menjen békével. *Stolz* Mózesné, született *Lewith* Kamilla gyárigazgató özvegye, ki nagyváradai illetőségű leitonuschli lakos négy gyermekével elbocsátott a magyar állam kötelékéből s Ausztriába vándoroltak. Az elbocsátó levelük tegnap érkezett meg Nagyváradi város polgármesteri hivatalához a belügyminisztertől.

* **Zálogcédulák sóhaja.** *Diószegi* István órák szabadulni akarván a borzasztó hőségűtől a körözs hullámaiban keresett magának menedéket a nap égető sugarai elől. Miközben a nem éppen kristály tiszta hullámokban még talán cizcizát is játszott a fürge halakkal, a parton hagyott kabátból sóvárgó tekintetekkel, nehéző sóhajok közt, a zálogcédulák társasága, melyben meglehetősen tekintélyes cédulák is voltak, busan tekingetett a lubiczkoló gazdára. Egy ott sétáló zálogcédula barát meghallván a cédulák sóhajtozását pártfogásába vette azokat. A zálogjegyek 186 korona kölcsönözhető különféle értékről szólnak. A nyomozást a rendőrség megindította.

* **Nem akart emlék nélkül távozni.** *Varga* György malmi munkás Bányasor 31 sz. a. lakásába lakóképen befogatta özv. *Flanta* Istvánnét. A lakónő ma reggel felmondás nél-

kül eltávozott, mindamellet azonban magával vitte szállásadójának 85 kor. értékű különféle ruha és fehérneműjét. Az enyveskező lakónő elfogatása iránt intézkedett a rendőrség.

Pannonia étterme és teliért.

Első minőségű **Dréher-féle KORONA-SÖR**, termelőktől beszerzett **kitünő BOROK**; továbbá izletes villás-reggeli **zóna szerint is kiszolgálva 20 filléért.**

Tisztelettel

KARNER GYULA vendéglős.

x Felhívjuk a t. olvasó közönség figyelmét **Mitteiler Ede** férfi-szabó mai számunkban közölt hirdetésére.

x **Sok pénzt takarít**, ha mindennemű vásznat, ágyneműt, paplant, takarót, női és férfi fehérneműt közvetlenül gyárakból rendel. *Kereskedelmi iroda Budapest, Kerepesi-ut 65. I. em.*

SPORT.

A mai löverseny.

A nagyváradai gyepen ma szombaton délután folyik el az ideai versenyek első része.

A mai nap programja a következő:

2 órakor. I. *Eladói verseny.* 1300 kor. egyleti díj. 1000 kor. az elsőnek, 200 kor. a másodiknak, 100 kor. a harmadiknak. Távolság kb. 1600 m.

1. Br. *Bánffy* A. — *Bucephalos*. 2. *Bogáthy* M. hdgy. — *Talvolta*. 3. *Liptay* B. ur — *Hamishir*. 4. *Parittyk*. 5. *Lukács* E. fhdgy. — *Kendőző*. 6. *Markovits* J. fhdgy. — *Kiboko*. 7. *Gr. Merveldt* M. száz. — *Fortunio*. 8. *Ragusa*. 9. *Nagy* A. száz. — *Matador*. 10. *Gr. Pejacsévich* A. — *Pártütő*. 11. *Schey* P. száz. — *Bonaventura*. 12. *Seprősi ménes* — *Creature*. 13. *Fiora*. 14. *Nem bánom*. 15. *Sibrik* S. hdgy. — *Nyalánk*. 16. *Stein* R. Jeanette.

2 óra 30 perczkor. II. *Ürögdi akadályverseny.* 1800 kor. Ebből 1000 kor. a földmivelésügyi miniszter ur díja. 800 kor. az *Urlovasok Szövetkezetének* díja. 1500 kor. az elsőnek, 200 kor. a másodiknak, 100 kor. a harmadiknak.

1. Mr. *Albert Wood*. — *Semmi*. 2. Br. *Bánffy* A. — *Edina*. 3. *Koller* E. fhdgy. — *Katicza*. 4. *Liptay* B. — *Potya*. 5. *Markovits* J. fhdgy. — *Valus*. 6. *Gr. Merveldt* M. száz. — *Jucheh*. 7. *Jndith*. 8. *Nagy* A. száz. — *Bieta*. 9. *Göta* elf. 10. *Gr. Orsich* P. fhdgy. — *Portos*. 11. *Paxy* K. fhdgy. — *Calderon*. 12. *Seprősi ménes* — *Mr. Jersey*.

3 órakor. III. *Szentmártonigátverseny.* 1800 kor. Ebből 1500 korona adva a Magyar Lovaregylet által, a részére a földmivelésügyi miniszter ur által engedélyezett szubvenzióból, 300 korona egyleti díj. 1500 kor. az elsőnek, 200 kor. a másodiknak, 100 korona a harmadiknak. Távolság kb. 2800 mtr.

1. Mr. *Albert Wood* — *Kozák*. 2. Br. *Bánffy* — *Edina*. 3. *Liptay* B. — *Futár*. 4. *Hamishir*. 5. *Parittyk*. 6. *Markovits* J. fhdgy. — *Valus*. 7. *Gr. Merveldt* M. száz. — *Fortunio*. 8. *Ragusa*. 9. *Nagy* A. száz. — *Mary*. 10. *Seprősi ménes* — *Flora*. 11. *Sibrik* S. hdgy. — *Boa*. 12. *Nyalánk*. 13. *Stein* R. — *Achilleon*.

3 óra 30 perczkor. IV. *Iklódi gátverseny.* 1000 kor, a földmivelésügyi miniszter ur díja, ebből 800 korona az elsőnek, 200 kor. a másodiknak. Táv. 2800 méter. 1. Br. *Bánffy* A. — *Eber* V. száz. — *Fanatika*. 3. *Geist* G. ur — *Csákó*. 4. *Koller* E. fhdgy. — *Maiköng*. 5. *Liptay* B. — *Bogár*. 6. *Markovits* J. fhdgy. — *Bob* II. 7. *Nagy* A. száz. — *Honi* II. 8. *Pálffy* G. hdgy. — *Incze*. 9. *Paxy* K. fhdgy. — *Marsca* II. 10. *Seprősi ménes* — *Szötyke*.

4 órakor. V. *Hadsereg akadályverseny.* 1200 kor. Ebből 1000 kor. *Urlovasok Szövetkezetének* díja, 200 kor. egyleti díj. 900 kor. az

elsőnek, 200 kor. a másodiknak, 100 kor. a harmadiknak. Táv. 4200 méter.

1. Eber V. száz. — Anina. 2. Fanta G. fhdgy — Délczey. 3. Koller E. fhdgy — Lidicrip. 4. Lukács E. fhdgy — Snip-snap. 5. Gr. Merveldt M. száz. — Jucheh. 6. — Judith. 7. Nagy A. száz. — Bieta. 8. — Götaef. 9. Paxy K. fhdgy — Calderon. 10. Sibrik S. hdgy — Boa. 11. Szakonyi M. fhdgy — Krizak.

4 óra 30 perczkor. VI. *Bóné kúti díj.* 1800 kor. Ebből adva 1500 kor. a Magyar Lovaregylet által részére a földművelésügyi miúszter ur által engedélyezett szubvenczióból, 300 kor. egyleti díj. 1500 kor. az elsőnek, 200 kor. a másodiknak, 100 kor. a harmadiknak. Távolság kb. 2400 m.

1. Mr. Albert Wood — Homeli. 2. Br Bánffy A. — Tamora. 3. Bogáthy M. hdgy — Lovrana. 4. Dr Horváth J. — Cleymore. 5. Liptay B. — Futár. 6. Markovits J. thgy — Kiboko. 7. Gr. Merveldt M. száz. — Fortunio. 8. Nagy A. száz. — Mary. 9. Schey P. száz. — Gohér. 10. Seprősi ménes — Donio Sabuk. 11. Stein R. — Achilleon. 12. Szakonyi M. thgy — Malafide.

A verseny igazgatósága a következőképp alakult meg: Gróf Batthyány Gábor, *Beóthy* Pál, Szunyogh Lóránd, gróf Tisza István. Az urlovasok szövetkezete részéről: gróf Csekonits Gyula, Bíró: *Klobusitzky* Béla. Indító: Eleméry István, főhadnagy. Mázsáló: *Mesko* Boldizsár, Pályarvos: dr *Mayer* László. Totalisateur vezető: *Kelemen* Kálmán. Versenytitkár *Weingartner* Andor.

A verseny a Bóné-kúti versenypályán délután 2 órakor kezdődik.

A versenyre a belépő díjak a következők: Pályajegy a két napra 10 korona, tisztéknek és nőknek 6 korona. Pályajegy 1 napra 6 korona, tisztéknek és nőknek 4 korona. Tribünjegy 3 korona. Bekerített állóhely 50 fillér.

A verseny igen érdekesnek mutatkozik s a megye összes előkellőségeit bevonzotta Nagyváradra.

TÁVIRATOK.

A kormánybukás a főrendiházban.

Budapest, szept. 15. (Saját tud. táv.) A főrendiház ma délután 5 órakor tartotta ülését *Csáky* Albin gróf elnöklése mellett. *Fejérváry* bejelentette, hogy a kabinet lemondását a király tudomásul vette. A főrendek erősen elítélték a kormány visszaéléseit. Főként *Desseffy* Aurél, *Fronay* Dezső báró hevesen kikel a kormány ellen, melynek *törvénytelen volt eredése és működése.* Fejérváry tiltakozik. *Lányi* a törvényességet vitatja. Fejérváry ezután azt mondja, hogy a főrendiház június 22-iki bizalmatlansági vótuma nem a kormány, hanem a korona ellen irányult. *Zichy* Nándor gróf ezt a rosszhiszemű inszINUACIÓT a leghatározottabban visszautasítja. *Lukács* és *György* Endre a törvényesség mellett érvelnek. A királyi elnapoló kézirat fölolvastása után az ülés bezárul.

Plósz vádalahelyezése.

Budapest, szept. 15. (Saját tud. táv.) A mentelmi bizottság ma délelőtt tartott ülésében a december 13-iki eseményekkel foglalkozott. *Bánffy* és társai bejelentése folytán megállapította, hogy mentelmi jogukat megsértették. A Házhöz javasla-

tot terjeszt a bizottság, hogy *Plósz* Sándor volt igazságügyminisztert *helyezze vád alá.*

Kilépés a szabadelvűpártból.

Budapest, szept. 15. (Saját tud. távirata.) *Markbreit* Gyula, a vizaknai kerület képviselője levelet intézett Podmaniczkyhoz s bejelentette végre régóta híresztelt lemondását.

Goluchowsky bukik.

Budapest, szept. 15. (Saját tud. táv.) A N. W. J. ügy értesül, hogy *Goluchowsky* állása megrendült, legközelebb lemond. Visszavonulása összefügg a magyar válsággal, amelyben *Goluchowsky* nem a legszerencsésebben operált. Még fokozta a bonyodalmat intézkedéseivel, ahelyett, hogy a kibontakozást elősegítette volna,

Elítélt banksikkasztók.

Budapest, szept. 15. (Saját tud. távirata.) A fumei banksikkasztók közül a bíróság *Bertolli* 1 évi börtönre ítélte, 5 havi vizsgálati fogságot kitöltöttnek vett. Szántót 5 havi fogházra tétte, de ezt a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vette. *Bertolli* védője s az ügyész főlebbezték.

A Zygány—Zeysig botrány.

Budapest, szept. 15. (Saját tud. táv.) A bonyolult ügyben újabb szenzációs fordulat állott be. *Bánffy* állítólagos levele, amelyet *Zigány* könyvei közt találtak, a bűnügyi vizsgálat aktái közül — *elsikkadt.* A vizsgálóbíró ártirt a rendőrséghez, hogy a levelet sürgősen szerezze be. A M—g. abban a föltevésben van, hogy a levelet csakugyan helyesen keresik a rendőrségen, mert talán a főkapitányság legantentikusabb részletet közölhet sorsáról.

Tarján Vilmos a kinos ügyből kifolyólag *rágalmazás* miatt bepörölte *Lakatos* Lászlót.

A szabadelvűpárt.

Budapest, szept. 15. (Saját tud. táv.) A szabadelvűpárt két bizottságot választott. A *pártprogram kidolgozására* egyet, a másikat a *pártkör szervezésére.* Mindkettőnek *Tisza* az elnöke. Egyik bizottság tagjai, a másik bizottság ülésén részt vehetnek, indítványozhatnak és szavazhatnak.

A fegyverszünet.

Budapest, szept. 15. (Saját tud. távirata.) Tokióból jelentik, hogy a békekövetek tegnapi délután 5 órakor irták alá a fegyverszünetet, mely a mandzsuriai háborúnak véget vet.

Vilmos császár a kalabriaiaknak.

Budapest, szept. 15. (Saját tud. táv.) Vilmos német császár a kalabriai földrengés sujtotta népeknek 10.000 frankot adományozott.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, szept. 15.	
Buza okt. — — — —	15 78
Rozs okt.-re — — — —	12 82
Tengeri április 1906. — — — —	16 50
Zab ápr.-ra — — — —	12 12
Repece aug.-ra — — — —	24 90

Értéktözsde.

Budapest, szept. 15.	
Oszták hitelrészvény — — — —	669 25
Magyar hitelrészvény — — — —	782 75

Leszámitoló bank — — — —	474 —
Rimamurányi — — — —	588 —
Oszták-m. államvasuti részvény — — — —	675 —
Közúti vasut — — — —	572 —
Városi villamos vasut — — — —	314 —

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1905 szept. 15-én.

Magyar aranyjárdék 4% — — — —	1 16
Magyar koronajárdék 4% — — — —	97 10
Magyar koronajárdék 3 1/2% — — — —	87 50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4% — — — —	97 20
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény — — — —	97 50
Magyar nyeresemény sorsjegy-kölcsön — — — —	121 —
Titza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön — — — —	166 —
Oszták járdék papírban — — — —	100 30
Oszták járdék ezüstben — — — —	101 20
Oszták járdék aranyban — — — —	119 50
Oszták korona járdék — — — —	100 55
1860. oszt. államsorsjegyek — — — —	162 —
Oszták-magyar bankrészvény — — — —	16 45
Magyar hitelbank részvény — — — —	79 5 —
Oszták hitelbank intézeti részvény — — — —	681 50
Oszták-magyar államvasuti részvény — — — —	675 —
20 frankos arany (Napolendor) — — — —	19 09
Német birodalmi márka — — — —	117 37
London vista — — — —	239 90
Páris vista — — — —	95 30
20 márkás arany — — — —	23 48

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nagy-Várad város adóhivatalától.

Hirdetmény.

Az 1892 évi XV. t. cz. 3 §-a szerint nyílt községekben azok a szőlős gazdák, kik szeszese italok kimérésével, vagy kismértékben való elárúsításával (1888 XXXV. t. cz. 2 §-a) nem foglalkoznak, abban a kedvezményben részesülnek, hogy saját termésü boraiktól a házi szükségletre szánt bormennyiség után állami italadó fejében az 1893 év előtt fennálló fogyasztási adónak megfelelő részt fizetik, vagyis: Nagyváradon midt I ső osztályu községekben bor után hectoliterenként kincstári adóban 6 korona 70 fillért, bormust és szőlőcsefre után 5 korona 04 fillért.

A most hivatolt törvény végrehajtása tárgyában kiadott 1892 évi 51015 számú pénzügyminiszteri utasítás 26 §-a értelmében felhívom mindazon szőlőbirtokosokat, kik az említett kedvezményre igényt tartanak, miszerint folyó évi szeptember hó végéig, legkésőbb azonban szüret megkezdéséig, ebbeli igényüket a városi fogyasztási adóhivatalnál annyival is inkább jelelték be mivel a későbbi bejelentések tekintetbe vehetők nem lesznek.

Nagyvárad 1905 évi szeptember hó 15-én.

Lukács Ödön.

1811.

adóügyi tanácsos.

Kiadó lakás.

A Nagypiacz-téren, Mandel-féle házban 4 utcza szoba s a hozzá tartozó melék helyiségekből álló emeleti lakás **1905. november 1-re kiadó.**

Értekezhetni a »Polgári takarékpénztárnál« Kossuth-utcza 4 szám. 1262.

HIRDETÉSEK

jutányos árban felvételnek

a

„TISZÁNTÚL”
kiadóhivatalában.

Butorvásárlók figyelmébe!

Olcsó

BUTOR

gyári árban, kezeség mellett
háló-, ebédlő-, szalon és uriszoba
berendezések, valamint egyes butor-
darabok a

Magyar Műbutorgyár

Részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő-utca elején.

Üzletvezető: **PORJESZ HERMAN.**

Teljes lakás-, kávéház- és szálloda-
berendezések műipari vállalata.

Kivánatra rajzok és költségvetések.

H i r d e t m é n y.

Biharmegyei Takarékpénztár zálogháza

szeptember hó 22-én

á r v e r é s t t a r t.

Felkéretnek a zálogjegytulajdonosok jegyeik
rendezésére.

Biharmegyei Takarékpénztár

A „Nagyváradai Hitelbank“

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi
időtartamra a legolcsóbb kamatláb
és a legelőnyösebb feltételek mellett

törlesztéses
jelzálogkölcsonöket
nyujt,

amelyeket a legrövidebb idő alatt fo-
lyósít. Kölcsonkérő részről hiteles
telekkönyvi kivonat, kataszteri bir-
tokiv és esetleg községi becsú-bizo-

nyítvány mutatandó be. Drágább
kamatozású kölcsönöket bélyeg és
illeték-mentesen convertál.

Elfogad betétkönyvecskékre és folyó
számlára:

6 hóig elhelyezett **5°-os** kamatot
összeg után **5°-os** fizet

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat
Értékpapírok, ékszerek és terményekre
előleget ad. **Az igazgatóság.**

Legújabb kiadott fehérnemű árjegyzékemet és vászonminta gyűjteményemet kívánatra
ingyen és bérmentve küldöm

ALAPITTATOTT 1858.

ALAPITTATOTT 1858.

IFJ. KOHN SÁMUEL

női-ruha- divatáru, vászon- és szőnyeg-áruháza

Interurban 54.

Nagyváradon, Bémer-tér

Interurban 54.

A n. é. közönség szives tudomására hozom, hogy ez évben különös gondot fordítottam áruházam-
ban a méterenkénti eladásra. Ezt azáltal érhettem el, hogy minden cikkből, u. m.: **angol és fran-
cia ruhakelmék, bluz és ruha selymek, valamint ruhadiszek flanell és barchetekből a
szokottnál nagyobb választékban** szereztem be és így **rendkívül jutányos árban** bocsátom el-
adásra.

Nagy választékban érkeztek kész **confectió modellek** és bluzok a legolcsóbbtól a legfino-
mabb kivitelig.

Egyidejűleg **vászon, fehérnemű, szőnyeg és függöny-osztályomat** tetemesen **megna-
gyobbítottam**, úgy, hogy a versenyt bármely fővárosi céggel minden tekintetben felvehetem.

Magamat a n. é. vevőközönség szives pártfogásába ajánlva, vagyok

kiváló tisztelettel:

Ifj. Kohn Sámuel

Nagy szőnyegmaradék kiárusítás.